

Xaitov F.N.

*O'zbekiston, Jizzax davlat pedagogika universiteti
Informatika va raqamli ta'lim texnologiyalari kafedrası dotsenti*

**MAKTAB INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI
FANINING ZAMONAVIY SHAROITDA RIVOJLANISHI**

**РАЗВИТИЕ ШКОЛЬНОЙ ИНФОРМАТИКИ И ИНФОРМАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ**

**DEVELOPMENT OF SCHOOL INFORMATICS AND INFORMATION
TECHNOLOGIES IN MODERN CONDITIONS**

***Annotatsiya:** ushbu maqolada maktab informatika va axborot texnologiyalari fanining zamonaviy sharoitda rivojlanishi haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Bunda asosan zamonaviy umumiy o'rta ta'limni tashkil etishning yangi g'oyasini amalga oshirishni, xususan maktab informatika va axborot texnologiyalarini qayta ko'rib chiqish zaruriyati bilan shartlashilgan.*

***Kalit so'zlar:** umumiy o'rta ta'lim, maktab, informatika va axborot texnologiyalari, mustaqil ta'lim, zamonaviy sharoitlar, rivojlanish.*

***Аннотация:** в данной статье представлена информация о развитии школьной информатики и информационных технологий в современных условиях. В основном это связано с необходимостью реализации новой идеи организации современного общего среднего образования, в частности, пересмотра школьной информатики и информационных технологий.*

***Ключевые слова:** общее среднее образование, школа, информатика и информационные технологии, самостоятельное образование, современные условия, развитие.*

***Abstract:** this article provides information about the development of school informatics and information technologies in modern conditions. This is mainly due to the need to implement a new idea of organizing modern general secondary education, in particular, to revise school informatics and information technologies.*

***Keywords:** general secondary education, school, informatics and information technologies, independent education, modern conditions, development.*

Jamiyatni axborotlashtirish sharoitida, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning doimiy ravishda o'sib borishi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalarini qo'llash asosida kasbiy faoliyat xarakteri va va ko'rinishining keskin o'zgarishi uzluksiz ta'lim muassasalari, shu jumladan umumiy o'rta ta'lim maktablarida samarali ta'limiy natijalarga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda hozirgi jamiyatda ro'y berayotgan tub o'zgarish uning har bir a'zosiga yangicha talab qo'yimoqda va u zamonaviy umumiy o'rta ta'limni tashkil etishning yangi g'oyasini amalga oshirishni, xususan maktab informatika va axborot texnologiyalarini qayta ko'rib chiqish zaruriyati bilan shartlashilgan.

Bundan ko'rinib turibdiki, zamonaviy bosqichda maktab informatika va axborot texnologiyalari kursini o'qitishni takomillashtirish o'z navbatida ilmiy bilimlarning

yangi taxrirdagi umumiy o'rta ta'lim davlat ta'lim standartining kiritilishi, zamonaviy sharoitda umumiy o'rta ta'limga qarashlarning o'zgarish va boshqa shu kabilar bilan bog'liq. Bir tomondan hozirgi vaqtda ilmiy fanlar informatika va axborot texnologiyalarining o'rni va rolini tubdan qayta anglashga imkon beradi. Chunki zamonaviy olimlar informatika va axborot texnologiyalarini turli tabiatli tizimlardagi axborotli jarayonlar kechishini o'rganuvchi, shuningdek ularni avtomatlashtirish metodlari va vositalar xaqidagi fundamental fan deb hisoblaydilar. Boshqa tomondan esa umumiy o'rta ta'limning zamonaviy maqsadining va yangi ta'limiy natijalarga erishish shart-sharoitlari taxlili shuni ko'rsatadiki, uni rivojlantirishning muhim xarakteristikalaridan biri bo'lib, uning mazmunida fundamentallik, tizimlilik va to'lalilikni kuchaytirish hisoblanadi. Umumiy o'rta ta'lim mazmuniga qo'yilayotgan bu talablar bugungi kunga kelib yanada dolzarblashmoqda, chunki texnologik nuqtai nazarda inson faoliyat sohasi juda tez o'zgarmoqda va mavjud texnologiyalar yangilari bilan juda tezkor ravishda almashmoqda.

Bunday sharoitda, so'zsiz insonning kasbiy mobilligini (chaqqonligini), uning yangi texnologiyalarini o'zlashtirilishini va bu jarayondan zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanishni taminlovchi fundamental ta'lim roli yuqori.

Yurtimiz o'z istiqlolini qo'lga kiritgandan so'ng, sezilarli darajada katta o'zgarishlar, jumladan hayotimizning barcha jabhalarida bo'lganidek, ta'lim tizimida ham yangi islohotlar amalga oshirildi, shuningdek ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy axborot texnologiyalarini olib kirildi va ta'lim jarayonini kompyuterlashtirish, hamda ulardan keng foydalanish yo'lga qo'yildi. Bu albatta ta'lim jarayonidagi muammolarini hal qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Keyingi yillarda ta'lim jarayonining samarasini oshirish va rivojlantirish maqsadida multimediali elektron darslik va qo'llanmalar yaratishga katta e'tibor berilmoqda va bularga oid juda ham ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda. Bunday elektron darsliklarni yaratishda bir qancha dasturiy ta'minotlar mavjud bo'lib, ulardan biri AutoPlay dasturi hisoblanadi.

Maktab informatika va axborot texnologiyalari kursi mazmunida og'irlik markazi aniq axborot vositasini o'zlashtirishdan ilmiy bilimlarni shu sohasining fundamenti hisoblangan umumta'lim asosiga ko'chirish masalasini bugungi kunda ko'plab uslubchi va o'qituvchilar, shuningdek informatika va axborot texnologiyalari bo'yicha darsliklar va o'quv qo'llanmalar mualliflari anglab yetgan. Ammo, informatika va axborot texnologiyalarining nazariy asosi va axborot texnologiyalari vositalari integratsiyasi masalasiga yetarlicha qaratilmayapti. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, informatika va axborot texnologiyalarining fundamental g'oyalari va axborot texnologiyalari vositalaridan foydalanish amaliyoti o'zaro bir-biri bilan bog'lanmagan holda o'rganilmoqda. Mazkur masalani yechish tabiiy axborotli jarayonlardan suniy inson tomonidan yaratilgan axborot texnologiyalariga o'tish shart – sharoitiga ochib beruvchi g'oyalar asosida informatika va axborot texnologiyalari bo'yicha maktab ta'limining fundamentallik, tizimlilik, to'lalilik tamoyillariga javob beradigan mazmuni qurishga ilmiy asoslashgan yondashuv zarur. Axborotli jarayonda axborot texnologiyasiga o'tish g'oyasini maktab informatika va axborot texnologiyalari kursida amalga oshirish ko'pgina ta'limiy, shu jumladan dunyoqarash bilan bog'liq masalalarni hal etishga imkon beradi. Dunyoqarash g'oyasiga asoslanib qurilgan informatika va axborot texnologiyalari kursi o'quvchilarni ijtimoiylashtirishni, ya'ni ularni kelajak hayotga tayyorlashni taminlaydi.

Shuni ta'kidlash mumkinki, fundamentallik, tizimlilik va to'lalilik talablariga javob beruvchi zamonaviy informatika va axborot texnologiyalari kursini o'rganish natijasida o'quvchilarda axborotli jarayonlar bilan bog'liq borliq soxasini o'zlashtirishda ahamiyatli hisoblangan. Muhim predmetli ta'limiy natijalar shakllanadi. Informatika va axborot texnologiyalarini o'rganishda shakllangan ko'nikmalar esa umumo'quv ko'nikmasi sifatida aniqlanadi, ular turli predmet sohalariga oid ko'pgina masalalarni yechishda foydalaniladi.

Bunda informatika va axborot texnologiyalarini o'rganishda olingan natijalar qadriyatli munosabatlarni shakllantirish uchun muxim hisoblanadi va ularni dunyoqarashida yaqqol namoyon bo'ladigan o'quvchilarni ijtimoiylashtirishni ta'minlaydigan ta'limiy natijalarning muhim komponenti sifatida qarash mumkin.

Informatika va axborot texnologiyalarini o'rganish o'quvchilarning uni o'rab turgan olam haqidagi tasavvurini kengaytiradi. Unda bo'lajak kasbiy faoliyatda ta'limni muvaffaqiyatli davom ettirishi uchun axborotli faoliyat usullari muhimligini tushunish shakllanadi.

Fundamentallik, tizimlilik va to'lalilik talablariga javob beruvchi maktab informatika va axborot texnologiyalari kursi o'quv faoliyatining nimaligini ijobiy motivlarini aniqlovchi qadriyatli yo'nalganlik, ehtiyoj va so'rovlarni shakllantirish uchun imkoniyatlarga ega hisoblanadi. Ko'rinib turibdiki, bunday informatika va axborot texnologiyalarini o'rganish shaxsning motivatsion, operatsional va kommunikativ resurslarini rivojlantirishga imkon beradi, shaxs, jamiyat va davlatning dolzarb va istiqbolli ta'limiy ehtiyojlariga mos keluvchi muhim yangi ta'limiy natijalarga (shaxsiy, metapredmetli, predmetli) erishishni taminlaydi.

Maktab informatika va axborot texnologiyalari faniga bunday yangicha zamonaviy qarashni samarali amalga oshirish esa mos o'quv – metodik materiallarni ishlab chiqish zaruriyatini yuzaga keltiradi. U maktab informatika va axborot texnologiyalari kursi o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha o'z yechimini kutayotgan bugungi kundagi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, maktab informatika va axborot texnologiyalari fani rivojlanishining asosiy jihatlari, bu yangicha zamonaviy qarashni talab etadi. Informatika va axborot texnologiyalarining fundamental g'oyalari va axborot texnologiyalari vositalaridan foydalanish amaliyotini o'zaro bir-biri bilan bog'liq holda o'rganish lozim.

oydalanilgan adabiyotlar:

1. Kamaltdinova D.T., Sayfurov D.M. Informatika va axborot texnologiyalari: umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5-sinfi uchun darslik: - Toshkent: "Tasvir", 2020. - 112 b.
 2. Fayziyeva M.R., Sayfurov D.M. Informatika va axborot texnologiyalari: umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik: - Toshkent: "Tasvir", 2020. - 112 b.
- Fayziyeva M.R., Sayfurov D.M., Xaytullayeva N.S. Informatika va axborot texnologiyalari: umumiy o'rta ta'lim maktablarining 9-sinfi uchun darslik: Tasvir, 2020. – 112 b.